

Csupán egy intézkedést elemeztünk. E kapcsán több példán keresztül láttuk, hogy a Tanácsköztársaság mennyire életidegen volt, mennyire nem volt összhangban nemzetünk életével, és az egyház iránti ellenszenv az átgondolatlan, kapkodó intézkedéseivel együtt jelentősen megnehezítette a vallás megélését, és a magyar református egyházunk életét.

Csűrös András Jakab

Házasság és homoszexualitás a Biblia tükrében

Sokáig megkérdőjelezhetetlennek számított a keresztyének körében, hogy a bibliai etikában kizárólag a heteroszexuális nemi érintkezés legitim, és az is csak (egy) férfi és (egy) nő közötti házasságon belül. Ez az értelmezés sajnos az utóbbi évtizedekben a protestáns egyházakban (főként Európában) jelentős változáson ment keresztül: először a nemek közötti viszony értelmezése, majd pedig ebből fakadóan a házasság intézménye is deformálódott, olyannyira, hogy az európai protestantizmus jelentős része a homoszexuális életvitelt (nem pusztán szexuális orientációról beszélünk), illetve az azonos neműek közötti élettársi kapcsolatot/házasságot is igazolhatónak tartja a Biblia alapján, de legalábbis cáfolhatatlannak. Ilyen értelemben az egyházak – elsősorban sajnos a protestáns táboron belül – hűen követik a szekuláris társadalmon belüli, a nemek értelmezése terén lejátszódó radikális változásokat. Elég, ha csak két szélsőséges példát említünk: jelenleg Stockholm város püspöke – bizonyos értelemben a svéd lutheranizmus vezetője – egy nemi identitását büszkén vállaló lesbikus nő, Eva Brunne, aki bejegyzett élettársi kapcsolatban él Gunilla Lindén lelkésznővel, akivel közösen nevelnek egy kisfiút. Másik példaként megemlíthetjük a protestáns Skót Egyházat (röviden Church of Scotland) amelynek általános zsinata 2013 pünkösd hétfőjén megszületett döntésével elérhetővé tette a lelkészi pályát felvállaltan homoszexuális élet-

gyakorlatot folytató személyek számára. Ezek csak kiragadott példák, ugyanakkor a tendencia ragadós, és ki tudja, hol áll meg.

Természetesen nem ítélni szeretnénk (sem emberek, sem egyházi közösségek felett nem szeretnénk), pusztán csak vészjósló, hogy „elvi szinten”, önmagában már a bibliaértelmezés terén (vö. homoszexualitást alátámasztó exegézis) is ilyen eltérések jelentkezhetnek egyes keresztyén közösségek és egyházak között.

Mindezeket figyelembe véve talán hasznos – pusztán emlékeztetőül – röviden áttekinteni a házasság és a homoszexualitás kapcsán a primer bibliai tanítást:

A Biblia egészen világosan és explicit módon tanít a férfi és a nő házasságáról

Isten a házasság intézményét (a bibliai narratívát alapul véve) az emberi faj megteremtésekor alkotta, mint (egy) férfi és (egy) nő között élethosszig tartó uniót, szövetséget.

„Megteremtette Isten az embert a maga képmására, Isten képmására teremtette, férfivá és nővé teremtette őket. Isten megáldotta őket, és ezt mondta nekik Isten: Szaporodjatok, sokasodjatok, töltsétek be és hódítsátok meg a földet. Uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain és a földön mozgó minden élőlényen!” (Gen 1,27-28).

Kérdésként vetődhet fel, hogy a bibliai beszámoló alapján kijelenthetjük-e, hogy Ádám és Éva házasok voltak? A válasz igen, mert a következő fejezet úgy hivatkozik rájuk, mint az emberre és az ő feleségére (Gen 2,25: „Még mindketten mezítelenek voltak: az ember és a felesége; de nem szégyellték magukat.”)

A következő kérdés az lehet, hogy példaként tekinthetünk-e Ádám és Éva házasságára? Ez világossága válik a teremtés történetének részletesebb leírását szemlélve. Az első mózesi könyv 2. fejezetben a következőt olvassuk: „Mély álmot bocsátott azért az Úristen az emberre, és az elaludt. Akkor kivette az egyik oldalbordáját, és húst tett a helyére. Az emberből kivett oldalbordát asszonnyá formálta az

Úristen, és odavitte az emberhez.” Ádám örömteli reakciója erre: „Ez most már csontomból való csont, testemből való test. Asszonyember legyen a neve: mert férfiemberből vétetett” (Gen 2,23). A következő mondat Ádám és Éva közötti viszonyról úgy beszél, mint ami a mindenkori házasság mintája: „Ezért a férfi elhagyja apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek egy testté” (Gen 2,24). Azt a képet tárja elénk e mondat, hogy a férfi elhagyja szülei háztartását, és a feleségével egy új háztartást hoznak létre. A „ragaszkodik feleségéhez” kifejezés arra utal, hogy a férfi és a nő között meglévő új kapcsolat az újonnan létrejövő háztartás alapja egyszersmind.

Mindezekről tanúskodik az is, ahogy Jézus válaszol a farizeusok házassággal kapcsolatos kérdésére:

„Ekkor farizeusok mentek oda hozzá, hogy kísértsék, és megkérdezték tőle: „Szabad-e az embernek bármilyen okból elbocsátania a feleségét?” Ő így válaszolt: „Nem olvastátok-e, hogy a Teremtő kezdetől fogva férfivá és nővé teremtette őket?” Majd így folytatta: „Ezért hagyja el a férfi apját és anyját, ragaszkodik feleségéhez, és lesznek ketten egy testté. Úgyhogy már nem két test, hanem egy. Amit tehát az Isten egybekötött, ember azt el ne válassza” (Mt 19,3-6).

Jézus a házasság esszenciájára úgy tekint, mint amit Isten állított fel kezdetben, ahogy férfivá és nővé az embert kezdetben. Megerősíti, hogy a házasság Isten által életre hívott intézmény, férfi és nő között. Olyan kapcsolat két ember között, amit Isten „kötött egybe”.

Istennek a házasságra vonatkozó terve nem csak a zsidó népnek szólt, hanem szándéka szerint minden népnek – minden idők, minden társadalmának

Nem csak egy meghatározott időben, és nem csak egy adott népnek szóltak a házasságra vonatkozó rendelkezések, szemben az állati áldozatokra, vagy a tiszta és tisztátalan ételekre vonatkozókkal (az Újszövetség egyértelműen beszél arról, hogy ezek többé nem normatívák). A ceremóniális, civiljogi rendelkezések mind a zsidó nép exodus után lettek elrendelve (Ex 1-15). Ezeket a rendelkezéseket Isten

Mózesen keresztül az Ex 20-40-ben, illetve a Leviticusban, a Numeriben és a Deuteronomiumban adta.

A házasságra vonatkozó rendelkezés azonban szervesen az emberi faj megteremtéséhez kötődik. Már azelőtt beszélhetünk róla, hogy a bűn bejött volna a világba (Gen 3). Ezért mondja Jézus a házasságra vonatkozóan, hogy „már kezdettől fogva...” (Mt 19,4), tehát esszenciális módon hozzátartozik ahhoz, hogy Isten az embert férfinak és nőnek teremtette. Ezért a házasság egy Isten által elrendelt, élethosszig tartó unió a férfi és a nő között, és ez – legyen szó bármilyen kultúráról, társadalomról – a történelem minden periódusára igaz, amíg el nem jön az új ég és új föld korszaka (a feltámadás után az emberek Jézus szerint már nem fognak házasodni, hanem olyanok lesznek, mint az angyalok).

Ezt bizonyítja, hogy Isten megítéli azokat a nem zsidó, pogány városokat, amelyek eltérnek rendelkezésétől (Sodoma és Gomorra), és erőszakos, homoszexuális életvitelt folytatnak (ld. Gen 19, 1-28, különösen 19,5, és Júd 7). Megítéli a fáraót, amikor más feleségével akar hálni (Gen 12,17-20). A Példabeszédek könyve, amelynek univerzális, általános bölcsességei nem pusztán az ószövetségi Izraelre vonatkozathatók, sűrűn figyelmeztet a házasságtöréssel és a paráználkodással kapcsolatosan (2,16-19; 5,1-23; 6,20-35; 7,4-27; 23,27-28).

További példaként említhetjük, hogy Keresztelő János megfeddi Heródes Antipást, amiért az testvére feleségével folytat szexuális kapcsolatot. Pál apostol azt mondja a pogányokra – akiknek nem rendelkeztek a „zsidó törvénnyel” –, hogy Isten, és az ő erkölcsi mércéje ellen vétének, amikor paráználkodnak, fajtalanok (Róm 1,26-27; 1Kor 5,9-10; 13,6-9; 1Pét 4,3-5). A Jelenések könyvében a „Babilonnak” nevezett nagy város, amely az Isten ellenes lázadás földi központja, számos bűne miatt esik majd ítélet alá, többek között azért (Jel 18,3,9) mert „féktelen paráznaságának borából ivott minden nemzet” (Jel 18,3.9.)

Ugyancsak referenciának tekinthető a Lev 18, ahol is azt látjuk, hogy a kánaáni városok morálisan elszámoltathatók Isten előtt számos szexuális bűn miatt, pedig a zsidó törvény közvetlenül nem nekik lett címezve (27.vers: „Mert mindezeket az utálatos dolgokat az előttetek fekvő földnek a lakosai követték el, és tisztátalanná lett az a föld”). Miért? Mert Isten morális mércéje bele lett írva szívükbe, és saját lelkiismeretük tanúskodik ellenük, ezért Isten jogosan kéri őket számon (ld. Róm 2,14-15).

Isten a Biblia elejétől a végéig felállította a házasság természetére vonatkozó mércét, majd újra és újra kifejezésre juttatja, hogy a földön minden emberre vonatkozik, így mindenki felelősségre is vonható ezen normák iránt tanúsított engedetlensége miatt.

A homoszexualitással kapcsolatos bibliai passzusok – egyértelmű tiltás

A házasságra vonatkozó erkölcsi mérce részletesen ki van fejtve az Ószövetségben. Ezen túl az Írás az emberek között létrejövő kapcsolatok bizonyos típusát eleve kizárja az érvényes házasság kategóriájából (Az incesztust például tiltja a Leviticus 18,1-18; 20,11-20; Deut. 22,30; 1 Kor 5,1-2). Természetesen a házasságtörést minden esetben tiltja és szankcionálja a Törvény, ahogy az olyan személlyel való házasságot is, aki már másnak a házastársa. Mi most csak a homoszexualitásra vonatkozó bibliai tanítást tekintjük át (a teljesség igénye nélkül és valóban csak fel-felvillantva a legfontosabb bibliai vonatkozásokat). A következő bibliai passzusok érintik a homoszexualitás kérdését:

„Férfival ne hálj úgy, ahogyan asszonnyal hálnak. Utálatosság az” (3 Móz 18,22)

„Ha valaki férfival hál úgy, ahogyan asszonnyal szoktak hálni, mivel utálatosságot követtek el mindketten, halállal lakoljanak, vérük rajtuk” (3 Móz 20,13).

„Ezért Isten gyalázatos szenvedélyeknek szolgáltatva ki őket. Mint ahogy asszonyaik felcserélték a természetes érintkezést a termé-

szetellenessel, ugyanúgy a férfiak is elhagyták a női nemmel való természetes érintkezést, és egymás iránt gerjedtek fel kívánságukban; férfiak férfiakkal fajtalanokdaktak, de el is veszik tévelygésük méltó jutalmát önmagukban” (Róm 1,26-27).

„Vagy nem tudjátok, hogy igazságtalanok nem örökölhetik Isten országát? Ne tévelyegjete: sem paráznák, sem bálványimádók, sem házasságtörők, sem bujálkodók, sem fajtalanok, sem tolvajok, sem nyerészkedők, sem részegesek, sem rágalmozók, sem harácsolók nem fogják örökölni Isten országát. Pedig ilyenek voltak közületek némelyek: de megmosattatok, megszentelődtek, és meg is igazultatok az Úr Jézus Krisztus nevében és a mi Istenünk Lelke által” (1 Kor 6,9-11)

„És tudjuk azt is, hogy a törvény nem az igaz ellen van, hanem a törvénszegők és az engedetlenek, a hitetlenek és a bűnösök, a szentségtelenek és a szentségtörők, az apa- és anyagyilkosok, az embergyilkosok, a paráznák, a fajtalanok („férfiakkal háló”), az emberrablók, a hazugok, a hamisan esküvők ellen, és mindaz ellen, ami csak ellenkezik az egészséges tanítással” (1 Tim 1,9-10; - ἀρσενοκοίτης -).

Azok, akik „bibliai alapon” legitimnek tartják (de legalábbis cáfolhatatlannak) a homoszexuális életgyakorlatot, illetve az azonos neműek közötti viszonyt, azt mondják, hogy az említett bibliai passzusok a homoszexuális érintkezés nem minden típusáról beszélnek, ebből következően nem esik mindegyik a bűn kategóriájába. Amire vonatkozhatnak: egy felnőtt férfi és egy kiskorú fiú közötti viszony, homoszexuális prostitúció (ahol „szolgáltatásért fizetnek”), bizalmatlan, érzelmenélküli homoszexuális viszony, vagy „természetellenes” homoszexuális életvitel (olyan emberek között, akiknek természetükből fakadóan nincsenek homoszexuális vágyaik, tehát akik heteroszexuális beállítottságuk ellenére homoszexuális viszonyt folytatnak).

Mindenesetre ezek a szakaszok nem beszélnek ilyen distinkciókról, amelyek azt sugallnák, hogy a homoszexuális életvitelnek csak egy bizonyos fajtájáról volna szó. Ha ezek a szakaszok, illetve azok kon-

textusa nem szűkítik le értelmezésüket, akkor részünkről sem volna korrekt így eljárni, vagyis az említett bibliai passzusok mindenféle homoszexuális magaviseletre vonatkoznak.

Tegyük hozzá, hogy jóval az Újszövetség megfogalmazása előtt, számos ókori író és filozófus úgy tekintett a homoszexualitás életformára, mint bűnös életvitelre, és hasonló nyelvezetet használtak, mint Pál a Róm 1-ben, az 1 Kor-ban, vagy az 1 Tim-ban. A görög filozófus, Plátón pl. a következőket írta:

„amikor egy férfi egyesül egy nővel nemzés céljából, akkor a megtapasztalt örömet a természet ajándékának tartják, ugyanakkor el-
lentmond a természetnek (gr. „para physin”, ugyanezt a kifejezést használja Pál a Róm 1,26-ban), ha férfi férfivel, vagy nő nővel egyesül, és...azok...a szörnyű bűnök a gyönyör rabszolgaságába hajtják őket” (Platón: Törvények, 1.636C.)

A zsidó filozófus, Alexandriai Philón, amikor a Lev 18,22-ről és a 20,13-ról ír, elítéli a homoszexuális vágyat: „Sokkal súlyosabb, mint a fentiek, egy másik gonosz, amely elterjedt a városokban, nevezetesen a pederasztia” (gr. terminus, „pederasztia – paiderasteuo”: szexuális kapcsolat egy idősebb férfi és egy kamasz fiú, serdülő között). Philó szerint ez a gyönyör természetellenes („para physin”, ugyanezt a kifejezést használja, amit Pál is a Róm 1,26-ban), és azt mondja, hogy „méltó a halálra” (Alexandriai Philón: Az egyes törvényekről, 3:37).

Más helyen Philón Ábrahámról szóló írásában általánosabban is beszél a homoszexualitásról, amikor is azt mondja, hogy a homoszexuális viselkedés Sodomában „az egész lakosságot megrontotta”, ezért Isten mennyből jövő tüzesővel pusztította el a várost, „undorodva ettől és eltörölve ezt a természetellenes és tiltott érintkezést” (Alexandriai Philón: Ábrahámról, 136-137).

Josephus Flavius, a zsidó történész (Kr.u.37-100), Elis és Théba lakóiról azt írja, hogy homoszexuális viselkedésükkel „természetellenes („para physin”; ld. Róm 1,26) kicsapongást” folytat-

nak, és ebben a kontextusban úgy utal a „szodómia gyakorlatára” (homoszexuális viselkedés), mint „gyalázatos, rettenetes és természetellenes gyönyörökre, amelyekre ... rákaptak” (Josephus Flavius: Apión ellen, II. könyv).

A görög történész, Plutarkhosz is úgy hivatkozott a homoszexuális viselkedésre, mint ami a „természetnek ellentmond” („para physin”), és ami „erkölcstelen” (Plutarkhosz: Szerelem könyve, 751C).

Ezek az idézetek megmutatják, hogy az Újszövetség szerzői ténylegesen helytelenítik a homoszexuális életformát, hiszen ugyanazt a terminológiát használják, amelyet más, görög nyelvű kortárs irodalmak, és mindenféle homoszexuális kapcsolatot elutasítanak, mint „természettel ellenkezőt” és morálisan elítélendőt.

Márkus Tamás András
egyetemi lelkész